

Сучасний герб Острозького району як продовження геральдичних традицій княжого роду Острозьких

До князівства Острозького належало, крім давніх Волинських вотчин, 14 міст з прилеглими селами на Київщині, 8 - на Брацлавщині, 4 - у Галичині, 32 населені пункти у Сандомирському, Краківському, Люблінському та Мазовецькому воєводствах. Річний прибуток князя Василя-Костянтина Острозького становив один мільйон двісті тисяч золотих. Костянтин мав можливість у найкоротший термін виставити 15-20-тисячне військо. Промовистим є той факт, що при княжому дворі постійно перебувало близько 2 тис. шляхетних юнаків-слуг, які відбували лицарський вишкіл. Маршалок Польського сейму отримував 7000 золотих тільки за те, що два рази в рік з'являвся в замок князя Костянтина і прислужував йому за столом, виконуючи роль дворецького. Після смерті польського короля Стефана Баторія (1586) Василь-Костянтин Острозький вважався одним із можливих претендентів на королівський престол. 4 серпня 1596 р. Олександрійський патріарх М. Пігас призначає князя своїм екзархом в Україні.

Столицею князівства було місто Остріг, яке з 70-х рр. XVI ст. стало найвидатнішим центром освіти і культури всієї України. Василь-Костянтин запросив першодрукаря Івана Федорова і заснував друкарню, в якій побачила світ знаменита Острозька Біблія. Приблизно в 1576 р. стараннями князя була заснована в Острозі перша у східній Європі вища школа, названа сучасниками Академією.

Острозьких традиційно вважають одними з найбільших можновладців, тому логічно, що в багатьох княжих володіннях використовували основні елементи їхнього герба поєднання „Леліва” та „Огончик”. У наш час цей знак мають у своїх гербах місто Дубно та селище Степань, закономірно, що й Острозький район, який був столицею князівства та одним із провідних центрів Волині, повинен використати як герб Острозьких („Леліва” та „Огончик”), так і герб Землі Волинської (лапчастий срібний хрест).

Князі Острозькі ставили свої печатки на червоному воску, що означало королівську достойність. Червоний колір символізує любов

і мужність, сміливість і великодушність, тому колір щита повинен бути червоним (графічно зображався вертикальними лініями).

„Огончик” – золоте півкільце із загостреною стрілою.

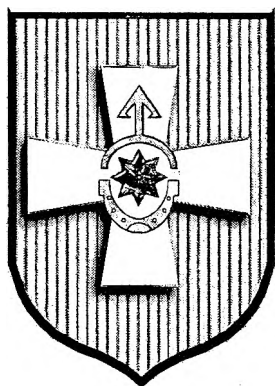
„Леліва” – півмісяць, над яким зображена восьмикутна, шестикутна або п’ятикутна зірка.

Перший ректор Острозької Академії в Острозькій Біблії так описує цей герб називаючи князя Василя – Костянтина царем:

„Восіяла звізда ясно од востока
Послідуя первій возвіщеній от пророка,
І приводить от Персиди трьох царів з дарами
Поклонитися з вірою цареві над царями.
Твоя звізда нині томуж послідує цареві,
Хотя всіх сотворити жителя раєві...”

На думку професора В. К. Лукомського „правдоподібно, що основний герб кн. Острозьких формувався не як поєднання гербів „Леліва” та „Огончик”, а йшов іншим шляхом”. Джерелом до цього стали рукописні замітки (майбутнього гетьмана) Яна Замойського (1541 – 1605), які він зробив у IV томі інвентаря Коронного Архіву (аркуші 723 – 782). В числі 1230 гербових печаток знаходився герб Федора Даниловича Острозького дуже близький до знаку сполучення гербів „Леліва” та „Огончик”, власне - вістря стріли на півкільці із зіркою, відрізняється лише відсутністю півмісяця знизу з яким восьмикутна зірка явно й не була зв’язана. Знак був дуже схожий на острогу, де зірка служила острогою (шпорою), якою підганяли коня. Князь Олександр Острозький в своєму гербі також використовував восьмикутну зірку, а в Острозькій Біблії використана п’ятикутна, хоча в букварі шестикутна, це означає що кількості кутів у зірці не надавалось великого значення. Спадкоємці переосмислили походження назви родоначального граду: від первісної назви – Острог (оборонна споруда), до остроги – елементу спорядження воїна-вершника. В деяких гербах півмісяць замінявся підковою (фрагмент порталу XVI ст. із острозького замку). Підкова традиційний народний символ, знак коня, а коні вважалися священними тваринами в давніх українців. Усі ми віримо, що коли знайдеш пікову, то вона принесе тобі щастя. А як будують нову хату, то під поріг теж кладуть стару підкову. Тоді до речі й гроші водитимуться. Нерідко підкову можна бачити на воротах чи на дверях оселі – то теж оберіг. За народним звичаєм підкова має бути повернута догори ріжками – це для того, щоб щастя не виливалося, а накопичувалося в своєрідній чаші, яку

створює перевернута підкова. Тому, враховуючи значення підкови як оберегу, символу щастя та достатку, вважаю за можливе використання у гербі Острозького району підкови рижками до гори.

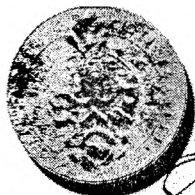
Форма гербового щита. Чомусь сучасне геральдичне товариство зупинило свою увагу на іспанському щиті - прямокутний із заокругленням унизу, в той час як князі Острозькі використовували для своїх гербів в основному німецький – фігурний вирізної форми, часом французький – прямокутний із загостренням внизу.

Тому, я вважаю за доцільне використати в гербі району німецький, або французький щит.

Щит із зображеними на ньому фігурами є лише основою, внутрішньою частиною герба (малий герб). Існує ще й зовнішня частина, яку складають шолом – металеве надголів'я, корона, розміщена над шоломом. Корони і прикраси займають певне місце в земельних та міських гербах, їх форма визначає рівень влади, сан, титул або звання того, кому належить герб. Імператорські або королівські корони є символом найвищої влади. (кн. Острозькі вважали себе „по мечу”, тобто по прямій, чоловічій лінії нащадками короля Данила Галицького, тому й використовували часом королівську корону, зокрема, в надгробках Костянтина Івановича, та Януша). Герб району є земельним, тому тут доцільно використовувати замість корони державний герб України – „Тризуб”. Навколо щита можуть розташовуватися прикраси у вигляді листя аканту, що завжди використовувався в гербах та колосся, що характеризувало б район як аграрний.

Прапором Острозького району може бути прямокутне полотнище, жовтогарячого (золотистого) кольору (графічно зображався крапками), що символізувало б багатство роду князів Острозьких та землі Острозької.

Герб Острозького району: на червоному полі прямокутного з загостренням у низу щита – срібний (лапчастий) Волинський хрест. На хресті – зображення основного гербового знаку князів Острозьких („Огончик” з зіркою та підковою знизу), виконаного в золоті.

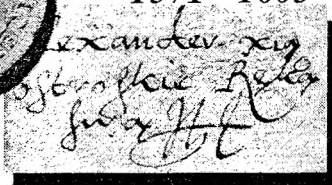
кн. Василь - Костянтин Острозький

1524 - 1608

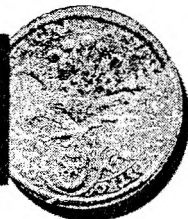
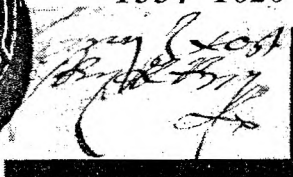
кн. Олександр Острозький

1571 - 1603

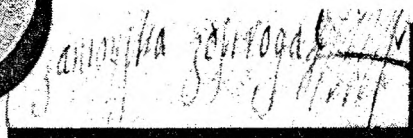

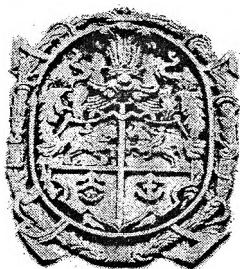
кн. Януш Острозький

1554 - 1620

Катерина Острозька

*Герб кн. Василя Костянтина
Острозького з Острозької біблії
1581 р. (ліплення на стіні замку)*

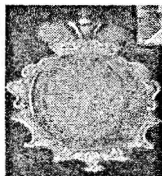
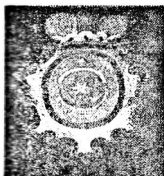
*Герб кн. Василя Костянтина
з Букваря 1578 р.*

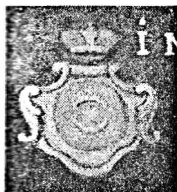
*Фрагмент порталу із замку
кн. Острозьких*

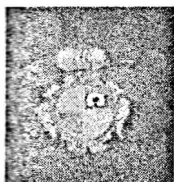
*Герб кн. Януша Острозького
з гармати Дубнівського замку*

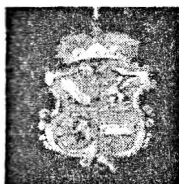
кн. Олександр Острозький

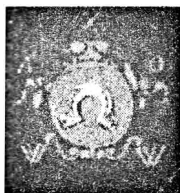
кн. Януш Острозький

*кн. Катерина Замойська
з Острозьких*

*кн. Катерина Острозька
з Любомирських дружина
кн. Януша Острозького*

кн. Анна Острозька Костчанка

Великий герб Острозького району: на червоному полі прямокутного з загостренням унизу щита, срібний (лапчастий) Волинський хрест. На хресті – зображення основного гербового знаку князів Острозьких („Огончик” з зіркою та підковою знизу), виконаного в золоті. Над щитом зображення державного герба „Тризуба” . Навколо щита прикраси у вигляді листя аканту та колосся.

Прапор Острозького району: прямокутне полотнище, жовтогарячого (золотистого) кольору. У верхній частині прапора на відстані 1/3 його довжини розміщено герб району, на червоному тлі – зображення білого (срібного) Волинського хреста, на якому розміщений жовтий (золотий) герб князів Острозьких („Огончик” з зіркою та підковою знизу). Співвідношення ширини до довжини полотнища 11:17.